

Un indígena americà a l'església de Maials

Autor: Mercè Quer

Data de publicació: 12-04-2022

A damunt del timpà de la portada de l'església de Maials s'hi pot observar el rostre d'un indi "maia" emplomallat. La Mercè Quer ens explica quan va ser-hi instal·lat i en homenatge a qui.

L'any 1766 l'església de Santa Maria de Maials no podia encabir tota la gent que vivia al poble i hom decidí de construir-n'hi una de nova, fora muralles, davant del Portal Nou, damunt de la bassa anomenada La Bassella. Aquest fet va marcar la trajectòria urbanística del poble.

En efecte, el 27 de març de 1766, setanta vuit caps de família van atorgar poder notarial al rector del poble, En Joaquim Escoín, doctor en teologia, perquè els representés i portés a terme els tràmits legals de cara a aixecar la nova església. També foren nomenats quatre veïns en qualitat d'administradors o recaptadors perquè apleguessin fons per aquesta nova església i foren escollides tres persones més en qualitat d'oïdors de comptes.

El primer pas, doncs, fou la tria de persones que havien de recaptar recursos econòmics. Seguidament, aquests crearen, amb el consentiment de tot el poble, un nou impost mentre duressin les obres. Van decidir que la 16a part de totes les collites del terme i la 25a part dels fruits recollits als termes d'Adar, Serós i Almatret anirien destinats a costejar la construcció d'aquesta església, que al final va tenir tres naus, 1000 m2 de planta i un campanar que s'enfila fins als 36 metres d'alçada. L'edifici va ser construït en un temps rècord de quinze anys: a l'any 1781 finalitzaren les obres.

Una de les originalitats d'aquest edifici la trobem a la façana principal, justament a la part superior del timpà. Allí hi ha un rostre precolombí coronat i envoltat d'exuberants plomalls.

Sobre aquest rostre no hem trobat documentació escrita, però pensem que podria tenir relació amb el fet que mentre es dugué a terme la construcció de l'església (1766-1781), el senyor del poble va ser el 2n Baró de Maials, Joan Procopi de Bassecourt de Bryas (1740-1820), el qual havia estat governador general de Lousiana i de Florida els anys

1796-1799. L'any 1802, el rei Carles IV el nomenà Capità General de Catalunya. Poc abans de la Guerra del Francès, va tornar a Amèrica, on hi ocupà el càrrec de governador de l'Illa de Cuba.

Cliqueu-hi damunt per ampliar la imatge

Nosaltres pensem que el fet d'esculpir un rostre precolombí al temple hauria estat la manera que tingué el poble d'honorar al 2n Baró, que de ben segur contribuí econòmicament en la construcció de l'immoble. Encara que també podria ser que hagués estat el mateix Baró qui proposés de posar-hi el rostre indi, en concret, "maia". Després de la descoberta d'Amèrica, tot el que tenia relació amb el Nou Món era considerat, a la Nació Catalana i a Espanya, un signe de modernitat.

El Baró encomanà al juliol de 1785 la construcció d'una cripta davant de l'altar major, amb volta i escales per accedir-hi i l'escut d'armes dels Bassecourt. El va fer construir per enterrar-hi els seus pares, els primers barons de Maials, tal com aquests havien expressat en el seu testament. Aquest fet ens mostra l'estima que els Barons tenien pel nou recinte sagrat de Maials

Les esglésies sempre han estat considerades, gairebé a tot arreu, com els elements més significatius de les poblacions. Per això podem observar que en la part superior del timpà d'algunes esglésies, s'hi ha posat l'escut de la població, com és el cas de les esglésies de Torres de Segre, d'una banda, i la de Corbera d'Ebre, de l'altra. Totes dues no gaire lluny de Maials.

Justament davant de la l'església maialenca hi havia hagut una de les portes de la muralla, que data del segle XV. Va ser anomenada Portal Nou, que ja hem esmentat, i aquest portal fou enderrocat al segle XX. La portalada tenia esculpida en pedra l'escut de Maials, que consistia en una mà. La singularitat era que al costat dret del Portal hi havia la mà dreta i al costat esquerre hi havia esculpida la mà esquerra. Avui encara es conserven i podem admirar aquest escuts en una de les dependències de la tercera rectoria.

Quan va arribar el moment de decidir com adornarien la part superior del timpà de la nova església, hi posaren, en lloc de l'escut del poble, el rostre "maia", bo i associant-lo amb Maials. L'etimologia del nom del poble, encara avui és desconeguda.

Mercè Quer